

XALQARO NORDIK UNIVERSITETI

**«O‘ZBEKISTON — 2030” STRATEGIYASINI
AMALGA OSHIRISH YO‘NALISHLARI VA
ISTIQBOLLARI YOSHLAR NIGOHIDA»
MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYA**

Toshkent – 2024

Dilshodova D.D. O'quvchilarning aqliy faoliyatini rivojlantirish va bilimlarni o'zlashtirishda interfaol o'qitish usullarning o'rni	96
Rustamov Sh.Sh. Talabalar innovatsion kompetenligini rivojlantirishning ijtimoiy - psixologik asoslari.....	100
Sherqo'ziyeva D.A., Umarova Z.A. Logopedik mashg'ulotlar uchun foydali onlayn platformalar.....	104
Rustamova M.I., Umarova Z.A. Maxsus pedagogika va inklyuziv ta'limda innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'rni va ahamiyati	106
Umarova Z.A. O'zbekiston – 2030 strategiyasini amalga oshirishda talabalar mustaqil tayyorgarligini rivojlantirish masalasi	109
Abdugafforova N.F. Exploring the role of motivation in english language learning	112
Safarova Z. Case method in teaching pedagogical approach.....	115
Валиева Н.З. Роль женщин в науке как фактор повышения научного потенциала в новом Узбекистане	118
Usmonov M.T. Technology using robotrack IDE Software	121
Marasulova D. N., Tilonboyeva D.Q. Maktabgacha yoshdagi bolalarga chet tillarini o'rgatishning lingvopsixologik xususiyatlari.....	124
Maxmudaliyeva M. M., Shodmonov R.G'. Xalqaro grantlar yutish va ularning ahamiyati.....	128
Rahmatullayeva M., Shodmonov R.G'. BMT tashkiloti va uning dunyo hamjihatidagi ro'li.....	135
Nasrillayeva M.A., Shodmonov R.G'. Topik haqida tushuncha.....	138
Asqarova F., Shodmonov R.G'. Ko'p tillarni o'rganish haqida.....	141
Iskandarova N.Q., Shodmonov R.G'. Bilingualismning afzalliklari: ikki yoki undan ko'p tillarni bilishning insonning kognitiv va kulturologik ko'nikmalari bo'yicha	143
Erkinova R. E., Shodmonov R.G'. Yangi tilni o'rganish metodikasi	146
Shukurova M.Z., Shodmonov R.G'. Yunesko:tashkil topishi va istiqboli.....	148
Omondullayeva D., Shodmonov R.G'. Til o'rganish va turizm.....	152
Norimbatov D.Q., Shodmonov R.G'. IELTS and TOEFL: similarities and differences sides.....	155
Xoliqberdiyeva M.A., Shodmonov R.G'. Nega yoshlarimiz ielts va ceft olishga intilmoqdalar?	160
G'anijonova D. G', Shodmonov R.G'. Hozirgi vaqtda yoshlar nega sat imtihonini topshirib, xorijda o'qishni xohlayabdi?	163

1. approach to the use of new digital technologies and opportunities of educational institutions;
2. to understand how this system changes the educational processes of the educational institution;
3. restructuring of internal processes to ensure the availability of opportunities offered by the introduction of new technologies;
4. The role of the institution's leadership is very important in ensuring the success of digital transformation.[6]

Conclusion. The process of transformation is not just a process of reform or change, but it is a qualitative improvement of society and all areas in it to a new level. The general goal of the process of innovation and transformation in the field of education is to bring the field of education to a new level of quality, to increase the participation of public institutions and non-governmental organizations, thereby ensuring organic connection. That is, it is not wrong to say that the process of transformation, unlike the revolution, is a clear example of the process of evolution.

Reference:

1. <https://uzlidep.uz/uz/news-of-party/14888>
2. "Digital Uzbekistan" of the President of the Republic of Uzbekistan on October 5, 2020 -On approval of the 2030 strategy and measures for its effective implementation" PF-6079-No. Ordinance
3. <https://zarnews.uz/uz/post/oliy-talimda-qilinadigan-ishlar-kop-yoki-universitet-40-nimaligini-bilasizmi>
4. <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>
5. Gebayew, C., Hardini, I. R., Panjaitan, G. H. A., Kurniawan, N. B., & Suhardi. (2018). A Systematic Literature Review on Digital Transformation. 2018 International Conference on Information Technology Systems and Innovation (ICITSI). doi:10.1109/icitsi.2018.8695912
6. Farrukh Jumanov. Systematic insitutions of higher education in new Uzbekistan development and organizational management problems of improvement. "Transformation of the higher education system and prospective directions", conference. 97-99, 2023.

O'QUVCHILARNING AQLIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH VA BILIMLARNI O'ZLASHTIRISHDA INTERFAOL O'QITISH USULLARNING O'RNI

Dilshodova Dildora Dilshod qizi¹

Abstract: Asosan ma'ruzalarga tayanadigan an'anaviy o'qitish usullari va yodlash talabalarni jalb qilishda yoki yuqori darajadagi fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda passiv va samarasizligi uchun uzoq vaqtdan beri tanqid qilingan. So'nggi o'n yilliklarda ta'lim mutaxassislari munozara, muammolarni hal qilish faoliyati va boshqa hamkorlikdagi mashqlar orqali talabalarni o'quv jarayoniga faol jalb qiladigan ko'proq interaktiv o'qitish yondashuvlarini qo'llab-quvvatladilar. Bunday usullar o'quvchilarda ko'proq aqliy faollikni rag'batlantiradi va o'qituvchilarga har bir talabaning tushunish darajasini aniqroq aniqlashga imkon beradi deb ishoniladi. Ushbu maqolada interfaol o'qitish usullari talabalarning aqliy qobiliyatlarini rivojlantirish va ularning bilim olishlarini baholashda qanday muhim rol o'ynashi mumkinligi o'rganiladi.

Kalit so'zlar: interfaol o'qitish, an'anaviy uslublar, o'qituvchining roli, o'quvchilar, ta'lim

Kirish: Oliy o'quv yurtlari tizimida kompetentsiyaga asoslangan yondashuv kasbiy kompetensiyalarni samarali va texnologik shakllantirishga e'tiborni kuchaytirishga qaratilgan. Kasbiy kompetensiya biz kasbiy vazifalarning samaradorligini belgilaydigan va bilim, ko'nikma va kasbiy ahamiyatga ega shaxsiy fazilatlar, tajriba va qiymat yo'nalishlarini o'z ichiga olgan shaxsiy ta'lim sifatida tushunamiz. Bunda kompetensiya "bilim", "qobiliyat", "mahorat" va "tajriba" kabi an'anaviy tushunchalardan o'zining integral xususiyati bilan, ya'ni amaliyotga yo'naltirilganlik, keng ko'lamda ishlash qobiliyati kabi shaxsiy xususiyatlar bilan belgilanadiganligi bilan farq qiladi.

Ta'limning interfaol usullari: tavsifi va roli:

Trening - bu ketma-ket topshiriqlar, harakatlar yoki o'yinlarni bajarish orqali har qanday sohada ko'nikma va bilimlarni rivojlantirishga qaratilgan o'qitish usuli. Bu usul o'qituvchiga ishtirokchilarga etishmayotgan ma'lumotlarni berish imkonini beradi va o'quvchilarda kasbiy vazifalarni bajarishda kasbiy va munosib xulq-atvor ko'nikmalarini shakllantirishga imkon beradi. O'qitishning afzalligi shundaki, u barcha talabalarni o'qitish jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi.

Ta'limning jadal rivojlanayotgan manzarasida an'anaviy o'qitish usullari tobora ko'proq innovatsion va interaktiv ta'lim yondashuvlari bilan to'ldirilmoqda. Interfaol ta'lim, shuningdek, faol o'rganish sifatida ham tanilgan, o'quvchilarni bevosita o'quv jarayoniga jalb qiladi, ularni ishtirok etishga, hamkorlik qilishga va tanqidiy fikrlashga undaydi. Texnologiyaning rivojlanishi va samarali o'qitish usullari haqidagi tushunchamiz kengayib borishi bilan bu usul zamonaviy ta'limda kuchli vosita sifatida maydonga chiqdi.

Zamonaviy ta'lim sharoitlarida interaktiv ta'limdan foydalanishning ba'zi usullari:

- Aqllarni jalb qilish. Interaktiv ta'limning kuchi.
- Hamkorlikda o'rganish. Muloqot va jamoada ishlashni rivojlantirish.

- Shaxsiylashtirilgan ta'lim. Shaxsiy ta'lim uslublarini ta'minlash.
- Texnologiyani qamrab olish. O'quv tajribasini oshirish.
- Tanqidiy fikrlovchilarni tarbiyalash. Interfaol ta'limning roli.
- O'yin davom etmoqda: o'yin orqali o'quvchilarni rag'batlantirish.
- Haqiqiy vaqtda fikr-mulohaza. Interfaol ta'limni uzluksiz baholash.
- Interaktiv ta'lim. Ta'lim kelajagini shakllantirish.

Interfaol ta'limning asosiy afzalliklaridan biri bu talabalar o'rtasida faollikni oshirish qobiliyatidir. An'anaviy ma'ruzalar ko'pincha passiv o'rganishga olib keladi, bu yerda talabalar orqaga o'tirib, ma'lumotni faol ravishda qayta ishlamasdan yoki so'roq qilmasdan o'zlashtiradilar. Bundan farqli o'laroq, o'qitishning interfaol usullari, ya'ni guruh muhokamasi, bahs-munozaralar, rolli o'yinlar va amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi, ularning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rag'batlantiradi va mavzuni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Professional dunyoda hamkorlik va samarali muloqot muhim ko'nikmalardir. Interfaol ta'lim muhiti talabalarga birgalikda ishlash, fikr almashish va muammolarni birgalikda hal qilish imkoniyatini beradi. Guruh loyihalari, tengdoshlarni baholash yoki virtual jamoaviy ish orqali bo'ladimi, bu yondashuv talabalarni jamoaga yo'naltirilgan sharoitlarda samarali ishlashga tayyorlaydi, bu ularning kelajakdagi martabalarining muhim jihati hisoblanadi.

Har bir talabaning o'ziga xos ta'lim afzalliklari va kuchli tomonlari mavjud. Interfaol ta'lim o'qituvchilarga individual ehtiyojlar, qiziqishlar va o'rganish uslublarini qondirishga imkon beradi va shu bilan o'quv tajribasini shaxsiylashtiradi. Texnologiyalar yordamida adaptiv o'quv platformalari o'quvchilarning taraqqiyotini tahlil qilishi va shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'llarini taqdim etishi mumkin, bu esa har bir talaba muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan yordam va qiyinchiliklarni olishini ta'minlaydi.

Raqamli asr o'zi bilan ta'limga sezilarli ta'sir ko'rsatgan ko'plab texnologik yutuqlarni olib keldi. Interfaol ta'lim ushbu texnologiyalarni o'z ichiga olgan va ularni sinfga muammosiz integratsiyalashgan. Interfaol doskalar va ta'lim ilovalaridan tortib virtual haqiqat va to'ldirilgan reallik tajribasigacha texnologiya o'quvchilarning ma'lumotni o'zlashtirishi va ta'lim mazmuni bilan o'zaro munosabatini inqilob qildi.

Ta'lim muassasalaridagi muhokamadan foydalanib, "nizo" muammosini barcha o'quvchilar tomonidan chuqurroq tahlil qilish va tushunish, mavzu ular tomonidan yaxshi tushunilishi uchun, ikkinchidan, o'quvchilarda qiziqishni rivojlantirish zarur. Uchinchidan, barcha bajarilgan ishlardan so'ng, o'qituvchi "o'yin qoidalari" ga rioya qilgan holda, madaniyatli doirada muhim natijaga erishadi.

Seminarlarni munozarali yondashuv bilan o'tkazishda quyidagi savollarga javob berish muhimdir: muhokama qilinayotgan muammolarni aks ettirish (aniqrog'i, ularning soni) va ularni tahlil qilish chuqurligi o'rtasidagi optimal muvozanatga qanday erishish mumkin; kitobni yodlash yoki shunchaki o'qish o'rniga o'qiganingizni o'rganish orqali muammolar haqida fikr yuritishga qanday erishish mumkin; o'qigan kitoblaringiz haqida gapirganda fikringizni qanday

ifodalash va mazmunli xulosa chiqarish; passiv talabalarni qanday faollashtirish yoki aksincha; noto'g'ri fikrlash yoki o'qigan narsangizni noto'g'ri talqin qilish bilan qanday kurashish mumkin?.

Amaliy mashg'ulotlarda, qoida tariqasida, talabalar ma'lum bir nazariyani amaliyotda qo'llashni o'rganadilar. Munozarali seminarda (nazariy dars) nazariyani o'rganish uchun amaliy topshiriqlar qo'llaniladi, amaliy darsda esa nazariya amaliy muammolarni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Farqi shunda. Talabalar seminar rejasi uchun savollar tayyorlaydilar va ularning har biri bu masalalar bo'yicha o'z fikrlarini bildirishi mumkin.

O'qituvchidan, uning metodik mahoratidagina talaba o'z fikrini erkin ayta oladi. Seminarda ma'ruzachilar turli fikr bildirgandagina bahs va munozaralar bo'ladi. Boshqa ishtirokchilar aytganidan farqli o'laroq, o'ziga xos g'oyani ifodalash talabadan jasorat talab qiladi, u ko'pincha masxara qilishdan qo'rqadi (bu ko'pincha birinchi kurs talabalarida uchraydi).

Demak, bu yerda o'qituvchining o'rni muhim: munozara uning o'zini qanday tutishiga bog'liq. Eng muhimi, munozara va xabarlariga javoblarni tinglashda pedagogik taktga ega bo'lish, shu bilan birga muhokamada faol ishtirok etish, uning borishi va natijasiga ijobiy ta'sir ko'rsatish, o'quvchilarni o'z fikrini yuklamasdan fikrlashga undashdir.

"Davra suhbatlari" odatda turli fan sohalari vakillari duch keladigan muammolarni muhokama qilish uchun tashkil etiladi. Fikr almashish bir nechta muammoning yechimini topish imkonini beradi va kelajakda ular umumiy ilmiy natijalarni ochishga yoki jamiyatda siyosiy barqarorlikka erishishga zamin yaratadi.

Mashg'ulotlarda turli kasb-hunar mutaxassislari ishtirokida ilmiy munozaralar o'tkazish natijasida nazariy masalalarni uyg'unlashtirish samaradorligini oshirish maqsadida "davra suhbatlari" usuli qo'llaniladi. Talabalar o'quv-uslubiy konferentsiyasi doirasida talabalar o'qituvchilari, talabalar guruhi - sotsiologlar yoki talabalar - psixologlar bilan "davra suhbatlari" o'tkazilishi mumkin.

Eng muhimi, dasturga kiritilgan, psixologiya yoki boshqa fanlarni (pedagogika, sotsiologiya) o'z ichiga olgan va talabalarning kasbiy (psixologik) qiziqishlarini chuqur, har tomonlama hisobga olishni talab qiladigan umumiy mavzuni tanlashdir.

Psixologiya ixtisosligi bo'yicha talabalar va o'qituvchilar taklifiga binoan boshqa universitetda shunga o'xshash darslarni o'tkazish tajribasi mavjud. O'quv o'yini o'qitishning ikkita maxsus tamoyilini birlashtiradi: kelajakdagi kasbiy faoliyatni modellashtirish printsiplari va muammo printsiplari. O'quv o'yinida muammoni hal qilish jarayoni tadqiqot bo'lishi kerak.

Ko'pgina muammolarni hal qilish bir xil darajada muhimdir. Bir xil turdagi o'yinlarni takrorlash o'quvchining tegishli ko'nikmalarini shakllantiradi. O'quv o'yinlarida bir masalani yechish jarayonida bir qancha ko'zga ko'rinmas muammolar ochib beriladi, ularni yechish yo'llari ko'rsatiladi, o'quvchilarning dunyoqarashi kengayadi.

Hozirgi vaqtda muammoli vaziyatlarni hal qiladigan o'quv faoliyati o'yinlari ishlab chiqilgan. O'quv o'yinlari oliy o'quv yurtlarida o'qitishning yakuniy

bosqichida, ulardan foydalanish uchun eng qulay sharoitlar yuqori sinf talabalariga ma'lum darajadagi bilim va mustaqil faoliyat qobiliyatiga ega bo'lish imkonini berganda o'tkazilishi kerak. O'qitishning yakuniy bosqichida o'qitishning ixtisoslashuvi ta'lim muammolarini hal qilishda muammoli vaziyatlarni rejalashtirish va tashkil qilish uchun yangi imkoniyatlar ochadi.

Xulosa

Dunyo o'zgarish va rivojlanishda davom etar ekan, ta'limga bo'lgan yondashuvimiz ham shunday bo'lishi kerak. Interfaol ta'lim ushbu ta'lim o'zgarishining birinchi pog'onasida turadi va talabalar va o'qituvchilar uchun ko'plab afzalliklarni taqdim etadi. Ishtirok etishni kuchaytirish, hamkorlikni rag'batlantirish, o'rganish tajribasini shaxsiylashtirish, texnologiyadan foydalanish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish orqali ushbu ta'lim usuli o'quvchilarni 21-asr ishchi kuchida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur vositalar bilan jihozlaydi.

O'qituvchilar yuqoridagi metodologiyalarni o'rganishni va qabul qilishni davom ettirishlari kerak, ularni o'z talabalarining ehtiyojlari va raqamli davr talablariga moslashtirishlari kerak. Interfaol ta'lim o'z samaradorligini isbotlashda davom etar ekan, u o'quvchilarning to'liq salohiyatini ochib, ularni doimiy o'zgaruvchan dunyoda harakat qilishga tayyorlash orqali ta'lim kelajagini shakllantirishda harakatlantiruvchi kuch bo'lishini va'da qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Verbitskiy A. A. Platonova N. A. kognitiv va kasbiy motivatsiyani shakllantirish. M.: Ma'rifat, 1996 Yil. 246 s.
2. Galperin N. talabalarni o'qitish va aqliy rivojlantirish metodikasi. M.: Pedagogika, 1995 Yil. 324 s.
3. Galperin P. yu. talabalarda aqliy harakatlarni shakllantirish bo'yicha tadqiqotlarni rivojlantirish. M.: Pedagogika, 1992. 284 s.
4. Myunsterberg G. psixologiya va pedagogika. M., 1997 yil.
5. Avdeev V. V. muammoli vaziyatlarni hal qilish psixotexnologiyasi. Qozon, 1987 yil. 262 s.
6. Abramova G. S. amaliy psixologiyaga kirish. Yekaterinburg, 1999 yil. 244 s.

TALABALAR INNOVATSION KOMPETENLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY -PSIXOLOGIK ASOSLARI

Rustamov Shavkat Shuxratovich¹

¹*Buxoro davlat universiteti
psixologiya va sotsiologiya kafedراس
p.f.f.d (PhD) dotsent*

Annotatsiya: *Maqolada jamiyatda dolzarb bo'lib borayotgan talabalarning innovatsion kompetentligini shakllantirish muammosi ko'rib chiqiladi. Ta'lim*